

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 20343/23

Süleyman BOĞUCU/Türkiye

Başkan

Péter Paczolay,

Hâkimler

Gediminas Sagatys,

Stéphane Pisani,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Dorothee von Arnim'in katılımıyla, Komite halinde 24 Mart 2026 tarihinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde bulunan, 1972 doğumlu, İstanbul'da ikâmet eden ve Ankara Barosuna bağlı Avukat I. Kılıç tarafından temsil edilen Türk vatandaşı Süleyman Boğucu'nun ("başvuran"), 4 Mayıs 2023 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Mahkemeye yapmış olduğu 20343/23 no.lu başvuru,

Başvurunun, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Abdullah Aydın tarafından temsil edilen Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine ilişkin kararı,

Hükümetin görüşlerini göz önünde bulundurarak,
Gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Mevcut başvuru, başvuranın oğlunun zorunlu askerlik hizmetini yerine getirdiği sırada hayatını kaybetmesiyle ilgilidir.

A. Davanın Başlangıcı

2. Başvuranın oğlu A.B. 2 Haziran 2016 tarihinde, askerlik hizmetine alınması amacıyla sağlık muayenelerinden geçmiştir. Eyüp Toplum Sağlığı Merkezi, ilgilinin askerlik hizmetine uygun olduğu sonucuna varmıştır. İlgili, buna itiraz etmediğini belirten el yazısıyla yazılmış bir beyanı imzalamıştır.

3. A.B. 5 Haziran 2016 tarihinde, Serinyol 121. Jandarma Eğitim Komutanlığı bünyesinde askerlik hizmetine başlamıştır.

4. 1. Jandarma Eğitim Bölük Komutanlığı tarafından düzenlenen tıbbi muayene raporuna göre A.B., fiziksel ve nöropsikiyatrik bir muayeneye tabi tutulmuştur. Herhangi bir patolojik bulguya rastlanmamıştır.

5. A.B.'nin 5 Temmuz 2016 tarihinde birliğe kabul edildiği sırada, sağlık durumuna ilişkin bir bilgi formu düzenlenmiştir. Söz konusu formda, ilgilinin orduya katılmadan önce herhangi bir hastalıktan muzdarip olmadığı veya herhangi bir kazaya maruz kalmadığı ve kendisinde herhangi bir rahatsızlığın tespit edilmediği belirtilmiştir.

6. A.B., 12 Temmuz 2016 tarihinde Çekerek Jandarma Komutanlığına katılmıştır.

7. Yükümlü, 9 Şubat 2017 tarihinde, askerlerin moral durumuna ilişkin bir soru formu ile birlik hakkında yürütülen bir iç soruşturma kapsamında hazırlanan bir anketi doldurmuştur. İlgili, bu belgelerde herhangi bir sorunu belirtmemiştir.

8. A.B. 9 Mart 2017 tarihinde, BİMER (Başbakanlık İletişim Sistemi) aracılığıyla şikâyetinde bulunmuştur. A.B., bu şikâyetinde, rütbeli askerlerin erlere kötü muamelede bulunduklarını, statülerinden yararlandıklarını ve diğer askerleri kendi şahsi işlerini yapmaya zorladıklarını iddia etmiştir.

9. Bu başvuru üzerine idari bir soruşturma açılmıştır. Bu amaçla düzenlenen raporda, A.B.'nin iddialarının dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, ilgilinin disiplin kuruluna sevk edilmesi, olayın hakaret suçu nedeniyle Çekerek Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi ve başka bir birliğe nakledilmesi gerektiği belirtilmiştir.

10. A.B. 11 Nisan 2017 tarihinde saat 18.00 sularında, nöbetçi olduğunu bahane ederek silahlıktan kişisel silahını almıştır. Ardından askerlerin kullandığı tuvalete gitmiştir. Koğuş arkadaşlarından biri onu görmüş ve derhal görevli astsubay İ.B.yi bilgilendirmiştir. Kısa bir süre sonra A.B., İ.B.'nin onu vazgeçirmeye çalıştığı sırada ve koğuş arkadaşlarının huzurunda çenesinin altından ateş ederek intihar etmiştir. Çekerek Devlet Hastanesine kaldırılan A.B., yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamamış ve aynı gün hayatını kaybetmiştir.

B. Ceza Soruşturması

11. Çekerek Cumhuriyet Başsavcılığı (“Cumhuriyet Başsavcılığı”) A.B.'nin intiharı hakkında derhal bir soruşturma açmıştır.

12. Çekerek Cumhuriyet savcısı, 10 Mart 2021 tarihinde, kovuşturmayla yer olmadığına karar vermiştir. Savcı, A.B.'nin intihar ettiği ve onun intihara sürüklendiğini gösteren herhangi bir unsur bulunmadığı sonucuna varmıştır.

13. Cumhuriyet savcısı, silahların teslim edilmesinin ve teslim alınmasının münhasıran nöbetçi astsubaya ait olduğunu, ancak olay günü silahlık anahtarının görevli onbaşıve diğer askerlerin elinde bulunduğunu belirtmiştir. Söz konusu savcı, bu usulsüzlüğün A.B.'nin izin almaksızın bir silah edinmesine ve intihar etmesine olanak tanıdığını eklemiştir.

14. Bunun üzerine, Jandarma Komutanlığında görevli sorumlular İ.B. ve A.K. hakkında görevlerini yerine getirmede ihmal gösterdikleri gerekçesiyle soruşturma açılmıştır.

15. Başvuran, avukatı aracılığıyla kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir.

16. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, 2 Kasım 2021 tarihinde iptal edilmiştir. Yozgat Sulh Ceza Hâkimliği, Cumhuriyet Başsavcılığının ek soruşturma yürütmesine karar vermiştir.

17. Çekerek Cumhuriyet savcısı, 27 Eylül 2023 tarihinde, yeniden kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı, A.B.'nin ateşli silahla intihar ettiğinin tespit edildiği, tanıkların tutarlı ifadelerinin herhangi bir çelişkiyi ortaya koymadığı ve kişinin intihara teşvik edildiğini gösteren herhangi bir unsurun bulunmadığı kanaatine varmıştır. Savcı ayrıca, A.B.'ye silah verilmesine ilişkin ihmal nedeniyle yürütülen soruşturmanın hâlen devam ettiğini belirtmiş ve intihara teşvik nedeniyle kovuşturma yapılmasını haklı gösterecek yeterli delilin bulunmadığı sonucuna varmıştır.

18. Başvuran, avukatı aracılığıyla bu karara itiraz etmiştir.

19. Yozgat Sulh Ceza Hâkimliği, 5 Nisan 2024 tarihinde, itiraz edilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı iptal etmiştir. Yozgat Sulh Ceza Hâkimliği, daha önce vermiş olduğu tedbir kararlarına uyulmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla Yozgat Sulh Ceza Hâkimliği, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve kanuna aykırı olduğu sonucuna varmıştır.

20. Dosyada yer alan unsurlara göre, 2024 yılının Ekim ayında soruşturma halen derdestti. Ayrıca, son gelişmelere ilişkin herhangi bir yeni bilgi Mahkemeye bildirilmemiştir.

C. İçişleri Bakanlığının İdari Soruşturması

21. İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu, 9 Mayıs 2017 tarihinde, idari bir soruşturma açmış ve bu soruşturmanın yürütülmesi görevi jandarmaya ve mülkiye müfettişlerine vermiştir.

22. Müfettişler, 20 Ekim 2017 tarihinde, raporlarını sunmuşlardır. Müfettişler, A.B.'nin her gün üç ila dört saat boyunca nöbet tuttuğunu ve bu nedenle bir silaha sürekli erişim imkânına sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Müfettişler, nöbet değişiminin talimatlara uygun olarak gerçekleştirilmiş olması hâlinde dahi, A.B.'nin saat 21.00'daki görevi sırasında görev silahını alarak intihar edebileceği kanaatine varmışlardır. Müfettişler, alınan ifadelerin, ilgilinin koğuş arkadaşlarından bazıları onu saat 17.20 sularında koğuşta hüzünlü bir hâlde görmüş olsalar da şahsın intihar eğilimi göstermediğini, gün boyunca neşeli bir ruh hâli içinde bulunduğunu ve koğuş arkadaşlarıyla çevrili olduğunu belirttiğini gözlemlemişlerdir. Müfettişler, ilgilinin koğuş arkadaşlarına göre, onun birliğinde karşılaştığı güçlükler ile görev yerinin değiştirilmesi ve kız arkadaşından ayrılma olasılığına bağlı olarak geçici bir psikolojik sıkıntı yaşamış olabileceğini kaydetmişlerdir. Bu durumda, bir silaha erken erişilmesi, eylemin gerçekleşmesini mümkün kılmış olabilir.

23. Raporda, silah deposunun anahtarını askerlere vererek, bunun tek sorumlusu oldukları halde yükümlülüklerini yerine getirmeyen iki asker hakkında soruşturma açılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

D. Askeri İdari Soruşturma

24. Askeri makamlar, olay günü idari bir soruşturma açmışlardır.

25. 10 Mayıs 2017 tarihinde düzenlenen bir rapora göre, nöbet talimatlarına uyulmadığı ve silah deposuna erişimde usulsüzlükler tespit edilmiştir.

E. Disiplin soruşturması

26. 2017 yılı Ağustos ayı tarihli bir disiplin soruşturması raporuna göre, A.B.'nin tespit edilememiş önceden mevcut psikolojik sorunlar nedeniyle intihar etmiş olabileceği belirtilmiştir. Bu raporda, silah deposu anahtarlarının bir rütbelinin elinde bulunması gerektiği belirtilmiştir.

27. Çekerek Jandarma Komutanlığı, 27 Nisan 2017 tarihinde, altı askere üç gün aylıktan kesme disiplin cezası vermiştir.

28. Yozgat Jandarma Disiplin Kurulu, 3 Ekim 2017 tarihinde, olay sırasında silah deposundan sorumlu görevli astsubay İ.B.'yi, nöbet görevi sırasında mevzuata ve kurallara uymadığı gerekçesiyle üç gün süreyle aylıktan kesme disiplin cezası ile cezalandırmıştır.

F. İdare Mahkemeleri Önündeki Yargılamalar

1. 2330 Sayılı Kanun'a Dayalı Talep

29. Başvuran, İçişleri Bakanlığı nezdinde, maddi tazminat ve emekli aylığı bağlanmasına ilişkin 2330 sayılı Kanun'a dayanarak tazminat talebinde bulunmuştur.

30. İçişleri Bakanlığı talebi reddetmiştir.

31. Ankara Bölge İdare Mahkemesi, 24 Aralık 2020 tarihinde, 2330 sayılı Kanun uyarınca tazminata hak kazanılabilmesi için ölümün kanunla belirlenmiş bir görev kapsamında meydana gelmesi gerektiğine ve kasten gerçekleştirilen bir eylemden kaynaklanmaması gerektiğine karar vermiştir. Halbuki soruşturmaya göre, başvuranın oğlu intihar etmiştir. Söz konusu soruşturmada, kanunun uygulanmasına ilişkin koşulların bir araya gelmediği sonucuna varılmıştır.

2. 5434 Sayılı Kanun'a Dayalı Talep

32. Başvuran, oğlunun ölümünün hizmete atfedilebilir olduğunun kabul edilmesi ve 5434 sayılı Kanun temelinde tazminata hak doğması için Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuştur.

33. İdare talebi reddetmiştir.

34. Ankara Bölge İdare Mahkemesi, 26 Ekim 2021 tarihinde, öncelikle A.B. hakkında intihar riski bulunduğunu öngörmeye imkân tanıyacak herhangi bir tıbbi veya psikolojik unsur bulunmadığını tespit etmiştir. Daha sonra, Ankara Bölge İdare Mahkemesi, askerlik hizmetiyle bağlantılı herhangi bir kötü muamelenin intihara neden olmadığını ve ölüm ile askerlik hizmeti arasında illiyet bağı bulunduğunu gösteren herhangi bir unsurun mevcut olmadığını gözlemlemiştir. Son olarak, Ankara Bölge İdare Mahkemesi, silahlığın yönetimine ilişkin eksikliklerin, intiharın doğrudan bir nedeni olarak değerlendirilemeyeceği kanaatine varmıştır.

G. Anayasa Mahkemesine Yapılan Bireysel Başvuru

1. Başvuru No. 2021/5057

35. 2330 sayılı Kanun temelinde sunulan tazminat talebine ilişkin yargılama kapsamında Ankara Bölge İdare Mahkemesi tarafından 24 Aralık 2020 tarihinde verilen kararın ardından başvuran, avukatı aracılığıyla 12 Şubat 2021 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

35. Başvuran, bireysel başvurusunda, oğlunun ölümünün mesleki maluliyet durumuna eş tutulması gerektiğini ve bu bağlamda tazminat elde etmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvuran, oğlunun yaşam hakkının ihlal edildiğini, kendi adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ve mülkiyet hakkına müdahale edildiğini iddia etmiştir.

36. Anayasa Mahkemesi, 14 Temmuz 2021 tarihinde, yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması

nedeniyle ve mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin *konu bakımından (ratione materiae)* yetkisiz olması nedeniyle kabul edilmez olduğuna karar vermiştir.

37. Başvuranın oğlunun yaşam hakkına ilişkin şikâyeti ile ilgili olarak, Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin 3. fıkrası ve 48. maddesinin 1 ve 2. fıkraları bakımından, başvuranın iddia edilen ihlalin ne olduğunu açıklama ve bunu destekleyen delilleri sunma yükümlülüğünü yerine getirmediği kanaatine varmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, başvuranın iddiasının yeterince desteklenmediği sonucuna varmıştır.

38. Adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Anayasa Mahkemesi, sunulan iddiaların ulusal mahkemeler tarafından delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğunu gözlemlemiştir. Anayasa Mahkemesi verilen kararlarda açık bir değerlendirme hatası veya keyfilik bulunmadığını tespit ederek, şikâyetin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

39. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak, Anayasa Mahkemesi, başvuranın mülkiyet hakkı kapsamında korunan bir mülke ve hatta böyle bir mülke ilişkin meşru bir beklentiye dahi sahip olmadığına karar vermiştir.

2. Başvuru No. 2021/56232

41. Ölümün hizmete atfedilebilir olduğunun kabul edilmesine yönelik yargılama kapsamında Ankara Bölge İdare Mahkemesince 26 Ekim 2021 tarihinde verilen kararın ardından başvuran, avukatı aracılığıyla 7 Aralık 2021 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

40. Başvuran, bireysel başvurusunda oğlunun askerlik hizmeti sırasında hayatını kaybettiğini hatırlatmıştır. Başvuran, oğlunun ölümü hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediğini iddia etmiştir. Başvuran ayrıca, oğlunun yaşam hakkına ve kendi adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerini ileri sürmüştür.

41. Anayasa Mahkemesi, 20 Ocak 2023 tarihinde, başvuranın oğlunun yaşam hakkına ve başvuranın adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

42. Yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak, Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin 3. fıkrası ile 48. maddesinin 1 ve 2. fıkraları bakımından, başvuranın iddia edilen ihlalin neden ibaret olduğunu açıklama ve bunu destekleyen delilleri sunma yükümlülüğünü yerine getirmediği kanaatine varmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, şikâyetin dayanakla desteklenmediği sonucuna varmıştır.

43. Adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Anayasa Mahkemesi, iddiaların ulusal mahkemeler tarafından delillerin değerlendirilmesine ve hukukun yorumlanmasına ilişkin olduğunu tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesi, verilen kararlarda açık bir değerlendirme hatası veya keyfilik bulunmadığını tespit ederek, bu şikâyetin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ

44. Mahkeme, başvuranın davanın koşullarının Sözleşme'nin 2. maddesini hem esas hem de usul yönünden ihlal edildiğini iddia ettiğini gözlemlemektedir.

45. Hükümet, başvuranın iddiasını kabul etmemektedir. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir. Öncelikle Hükümet, ceza soruşturmasının başvuruya konu edilemeyeceğini, zira ilgilinin şikâyetlerinin Anayasa Mahkemesi tarafından hiçbir şekilde delillerle desteklenmediği gerekçesiyle incelenmediğini ileri sürmektedir. Daha sonra Hükümet, A.B.'nin intihar ettiği hususunun tespit edildiği kanaatine vararak, idarenin sorumlu tutulması bakımından tek uygun hukuk yolunun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 1 ve 7. fıkraları ile 2577 sayılı

İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 11 ila 13. maddelerinde tanımlanan ilgili ilkeye dayanılarak, idare mahkemeleri önünde açılacak tazminat davası olduğunu ileri sürmektedir. Dolayısıyla Hükümete göre, başvuranın Mahkemeye başvurmadan önce idare mahkemeleri önünde bu davayı açmış olması gerekirdi. Son olarak Hükümet, başvuranın oğlunun ölümünde askeri makamların tüm sorumluluğunu reddetmekte ve A.B.’nin intiharının öngörülmesine imkân verecek herhangi bir unsurun bulunmadığını ileri sürmektedir.

46. Mahkeme, başvuranın kendisine tanınan süre içinde Hükümetin görüşlerine yanıt vermediğini kaydetmektedir.

A. Sözleşme’nin 2. Maddesinin Esas Yönü Hakkında

47. Başvuran, Sözleşme’nin 2. maddesinin gereklilikleri ihlal edilerek, yetkili makamların oğlunu kendi eylemlerinden korumak için uygun tedbirleri almadıklarını ileri sürmektedir.

48. Sözleşme’nin 2. maddesinin esas yönüne ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Mahkeme, Avrupa Konseyini oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini düzenleyen Sözleşme’nin temel maddeleri arasında yer alan 2. maddesinin birinci cümlesinin, Devlete yalnızca “kasıtlı olarak” ölüme sebebiyet verilmesini engelleme yükümlülüğü getirmekle kalmayıp, aynı zamanda kendi yetki alanı içinde bulunan kişilerin yaşamını korumaya yönelik gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de yüklediğini hatırlatmaktadır (*Fernandes de Oliveira/Portekiz* [BD], no. 78103/14, § 104, 31 Ocak 2019, *Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya* [BD], no. 41720/13, § 134, 25 Haziran 2019 ve *Haugen/Norveç*, no. 59476/21, § 132, 15 Ekim 2024).

49. Mahkeme aynı zamanda, Sözleşme’nin 2. maddesinin, açıkça tanımlanmış bazı koşullarda, bireyin başkalarına karşı veya bazı özel koşullarda kendisine karşı korunması için önleyici nitelikte pratik tedbirlerin alınmasına ilişkin pozitif bir yükümlülüğü yetkili makamlara

yükleyebileceğini hatırlatmaktadır (*Renolde/Fransa*, no. 5608/05, § 80, AİHM 2008 (alıntılar), *Tanrıbilir/Türkiye*, no. 21422/93, § 70, 16 Kasım 2000 ve *Keenan/Birleşik Krallık*, no. 27229/95, §§ 89-93, AİHM 2001-III).

50. Zorunlu askerlik hizmeti alanında şüphesiz geçerli olan bu yükümlülük (*Álvarez Ramón/İspanya* (k.k.), no. 51192/99, 3 Temmuz 2001), Devletlerin, yaşama yönelik ihlallerin etkili biçimde önlenmesini amaçlayan bir yasal ve idari çerçeve oluşturma görevini de içermektedir (*Abdullah Yılmaz/Türkiye*, no. 21899/02, §§ 55-58, 17 Haziran 2008).

51. Bu bağlamda, ilgili sağlık kurumları tarafından yükümlülerin korunmasını sağlamaya yönelik düzenleyici tedbirlerin alınması da (yukarıda anılan *Álvarez Ramón* kararı) yer almaktadır, zira askeri sağlık personelinin, kendilerine ilişkin sağlık politikaları kapsamında gerçekleştirdiği eylem ve ihmaller, belirli koşullar altında, Sözleşme'nin 2. maddesi açısından sorumluluklarını doğurabilmektedir (*Kılınç ve diğerleri/Türkiye*, no. 40145/98, §§ 40-43, 7 Haziran 2005 ve *Powell/Birleşik Krallık* (k.k.), no. 45305/99, AİHM 2000-V).

52. Her hâlükârda, yetkili makamlar, yükümlüler arasında tespit edilebilir bir intihar riskinin bulunup bulunmadığını kontrol etmelidir. Mahkeme, bu bağlamda, askerlik hizmetine elverişlilik bakımından yapılan sağlık muayenesinin ve yükümlülerin fiziksel ve ruhsal uygunluğunun askeri sağlık personeli tarafından izlenmesine ilişkin düzenleyici çerçevenin etkin şekilde uygulanmasının önemini vurgulamaktadır (bk. *Yıldırım/Türkiye* (k.k.), no. 45558/21, § 115, 6 Mayıs 2025).

53. Bununla birlikte Mahkeme, somut olayda davalı Devletin tüm gerekliliklere riayet edip etmediği konusunda karar veremez. Mahkeme ayrıca, askeri makamların başvuranın oğlunun intihar etme riski taşıdığını bilip bilmedikleri veya bilmeleri gerekip gerekmediği ve şayet öyleyse, söz konusu riski önlemek için kendilerinden makul olarak beklenebilecek her şeyi yapıp yapmadıkları hususunda da karar veremez. Nitekim Mahkeme, somut olayın koşullarında, başvurunu Hükümet tarafından belirtilen hukuk

yolunu kullanma gerekliliğinden muaf tutmasını sağlayacak nitelikte herhangi bir belirleyici unsur tespit etmemektedir (yukarıda 47. paragraf).

54. Başvuranın, idarenin sorumluluğunu ileri sürmek amacıyla, Türk Anayasası'nın 125. maddesinin 1 ve 7. fıkraları ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11 ila 13. maddelerinde tanımlanan ilgili ilkeye dayanarak (bu hükümlerin lafzı için bk. yukarıda anılan *Yıldırım*, §§ 94-95), idare mahkemeleri önünde bir tazminat davası açması gerekirdi. 2330 ve 5434 sayılı Kanunlara dayanılarak idare mahkemeleri önünde açılan aylık bağlama talebinin reddine ilişkin iptal davaları (yukarıda 29-34. paragraflar), başvuranın oğlunun ölümünde idarenin sorumluluğunun tespit edilmesine imkân vermediğinden, somut olayda uygun bir hukuk yolu teşkil etmemiştir (aynı yönde bir örnek için bk. *Yavaş/Türkiye* (Karar – Komite), no. 30297/11, § 28, 4 Aralık 2018). Söz konusu yargılamalar yalnızca, başvuranın kanunla öngörülen koşulları yerine getirmediği gerekçesiyle kendisinin talep ettiği aylıkların bağlanmasını reddeden idarenin kararlarının hukuka uygunluğunun denetlenmesine yönelik olmuştur.

55. Mahkeme aynı zamanda, ilgilinin, kendisi önünde bir avukat tarafından desteklenmesine rağmen, Hükümetin bu husustaki görüşlerine tanınan süre içinde yanıt vermediğini ve yetkili Bakanlığa karşı idare mahkemesi önünde bir tazminat davası açmamış olmasını haklı gösterebilecek nitelikte herhangi bir iddia ileri sürmediğini gözlemlemektedir.

56. Oysa bu tür bir başvuru, bir yandan, başvuranın oğlunun yaşam hakkının korunmasına ilişkin olarak askeri idareye isnat edilebilecek bir hizmet kusurunun işlenip işlenmediğinin ve mevcut düzenleyici çerçevenin uygulanmasında, özellikle askeri sağlık personeli tarafından A.B.'nin orduya katılmasından önce ve sonra psikolojik yeterliliğinin belirlenmesi ve izlenmesi bakımından yetersiz kalıp kalmadığının incelenmesine imkân tanıyabilecek ve diğer yandan, gerektiği takdirde, başvuranın uğradığı zararın tazmin edilmesini sağlayabilecektir.

57. Dolayısıyla başvuran, Hükümet tarafından belirtilen hukuk yolu uyarınca, yetkili idare mahkemeleri önünde bir tazminat davası açmakla yükümlüdür(yukarıda anılan *Yıldırım*, §§ 119-122).

58. Dolayısıyla Mahkeme, Hükümetin idari yargı davasına ilişkin ilk itirazını kabul etmekte ve bu nedenle başvurunun, Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönüne ilişkin bu kısmının, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermektedir.

B. Sözleşme'nin 2. Maddesinin Usul Yönü Hakkında

59. Başvuran, oğlunun ölümüne ilişkin koşulları belirlemek için yürütülen soruşturmanın, Sözleşme'nin 2. maddesi ile öngörülen usuli gereklilikleri karşılamadığını iddia etmektedir.

60. Sözleşme'nin 2. maddesinin usuli yönüne ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Mahkeme, zorunlu askerlik hizmeti alanında, ihtilaf konusu olayların çoğu zaman yetkili makamların münhasır denetimi altında bulunan bir bölgede meydana geldiğini ve bu olayların faillerinin, bir yandan olayların gerçek seyrini bilen, diğer yandan ise mağdurlar tarafından haklarında ileri sürülen iddiaları doğrulayabilecek veya çürütebilecek bilgilere erişimi bulunan tek kişiler olarak kabul edildiklerini hatırlatmaktadır; ayrıca Mahkemenin bu konuya ilişkin içtihadı, belirli durumlarda, asgari etkinlik kriterlerini karşılayan, cezai nitelikte, resmi bir soruşturmanın yürütülmesi yükümlülüğünün titizlikle uygulanmasını gerektirmektedir (genel ilkelerle ilgili olarak bk. *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], no. 24014/05, §§ 169-182, 14 Nisan 2015).

61. Böylelikle, ölümün bir kaza veya kasıtsız başka bir eylem sonucunda meydana geldiğinin ivedilikle ve açık bir şekilde tespit edilmediği ve olay ve olgular ışığında, cinayet tezinin en azından savunulabilir olduğu durumlarda, Sözleşme, ölümün koşullarının aydınlatılması için asgari etkinlik kriterlerini

karşıl原因 bir soruşturma yürütölmesini gerektirmektedir (*ibidem*, § 133). Soruşturmanın nihayetinde intihar tezini kabul etmesinin bu sorun üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır; zira soruşturma yürütme yükümlölüğünün amacı, tam olarak, mevcut tezleri çürütme veya doğrulamaktır (yukarıda anılan *Yıldırım*, § 125).

62. Böyle bir soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan iç hukuktaki hükümlerin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve Devlet görevlilerinin veya makamlarının fiillerinin suçlanabilmesi durumunda, bunların kendi sorumlulukları altında meydana gelen ölümler hakkında hesap vermelerini sağlamaktadır (*Mastromatteo/İtalya* [BD], no. 37703/97, § 89, AİHM 2002-VIII).

63. Somut olayda, başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin koşullar, başlangıçtan itibaren yeterince açık bir şekilde tespit edilmemiştir. Farklı tezler öngöröllebilmektedir ve başlangıç aşamasında, bu tezlerin hiçbirisi açıkça inandırıcılıktan yoksun değildi. Dolayısıyla Mahkeme, mevcut davada Devletin, olayı çevreleyen koşulların belirlenmesinin yanı sıra olası sorumlulukların tespit edilmesini sağlayabilecek bir ceza soruşturması yürütme yükümlölüğü bulunduğı kanaatine varmaktadır.

64. Bu bağlamda Mahkeme, ceza soruşturmasının ulusal mahkemeler önünde halen derdest olduğunu ve soruşturmanın son gelişmelerine ilişkin herhangi bir yeni bilginin kendisine sunulmadığını tespit etmektedir (yukarıda 20. paragraf).

65. Mahkeme ayrıca, Anayasa Mahkemesinin 14 Temmuz 2021 ve 20 Ocak 2023 tarihli kararlarıyla, başvuranın bir avukat tarafından temsil edilmesine rağmen önemli bir formaliteyi, yani açıklamalarda bulunma ve bunları destekleyen delil unsurlarını sunma yükümlölüğünü yerine getirmediğı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 2. maddesi açısından sunduğı şikâyetlerin hem esas hem de usul yönünden kabul edilemez olduğuna karar verdiğini tespit etmektedir (yukarıda 38 ve 44. paragraflar).

66. Hâlbuki, idare mahkemeleri önündeki yargılamaların ardından Anayasa Mahkemesine yapılan söz konusu başvuruların, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönüne ilişkin şikâyet bakımından iç hukuk yollarının tüketilmesi için kullanılabileceği varsayılsa dahi, Mahkeme, başvuru formunun açık bir şekilde doldurulmasının ve Anayasa Mahkemesinin denetimini gerçekleştirmesine imkân verecek nitelikte belgelerle birlikte sunulmasının sağlanmasının başvurulara ait olduğunu gözlemlemektedir.

67. Dolayısıyla, ceza soruşturmasına ilişkin şikâyetlerini usulüne uygun şekilde Anayasa Mahkemesine sunmak, bir avukat tarafından temsil edilen başvurana düşmekteydi. Bu amaçla, söz konusu mahkemeye başvurmadan önce bu soruşturmanın sonucunu beklemek ya da söz konusu mahkeme önünde soruşturmanın etkili olmadığını veya artık etkililiğini yitirdiğini ileri sürmek başvurana düşmekteydi.

68. Dolayısıyla Mahkeme, başvurunun Sözleşme'nin 2. maddesinin usuli yönüne ilişkin bu kısmının da Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermektedir.

69. Sonuç olarak başvuru, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 30 Nisan 2026 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Dorothee von Arnim
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Péter Paczolay
Başkan